

Lektionsstudier i læreruddannelsen

Eva Rønn,
Læreruddannelsen
Blaagaard/KDAS, UCC

Birgitte Henriksen,
Læreruddannelsen
Blaagaard/KDAS, UCC

Kommentar til artiklen "Kollegial faglig sparring" af Arne Mogensen i MONA 2013(1)

Arne Mogensen skriver i artiklen *Kollegial faglig sparring* i MONA 2013(1) bl.a. om faglig sparring gennem lektionsstudier. Han har som deltagende forsker afprøvet lektionsstudier med matematiklærerne på en skole. De deltagende lærere fremhæver især den faglige samtale som det centrale, hvor både den fælles planlægning og den efterfølgende kollegiale sparring betragtes som værdifulde.

Som kommentar hertil vil vi beskrive et mere beskedent forløb med lektionsstudier hvor de deltagende var lærerstuderende og altså ikke færdigt uddannede lærere. Vi havde fokus på elevernes læring, men ikke specifikt de matematiske pointer, som hos Arne Mogensen. Vi når frem til nogle af de samme konklusioner som Arne Mogensen: Det er lærerigt for deltagerne at debattere en fælles planlagt og netop gennemført undervisning, og det har betydning at der i den debat deltager ressourcepersoner udefra.

På læreruddannelsen Blaagaard-KDAS fik vi mulighed for at afprøve lektionsstudier i forbindelse med praktikken på to andenårgangs matematikhold i februar-marts 2013. Det foregik i samarbejde med Carl Winsløw, IND, Klaus Rasmussen, IND, samt Charlotte Krogh Skott og Camilla Hellsten Østergaard fra Metropol¹.

Hver deltagende praktikgruppe skulle sammen planlægge en særlig lektion i løbet af praktikperioden. Lektionen blev observeret og efterfølgende diskuteret af holdets praktiklærere, undervisere fra læreruddannelsen, andre studerende samt en eller flere ressourcepersoner. Hvem og hvor mange der deltog, afhang af det praktisk mulige den pågældende dag. Dog var der sat et maksimum ved ti deltagere, inklusive praktikgruppen.

Der er ikke noget nyt i at en praktikgruppe samarbejder om udarbejdelse af lektio-

¹ Tilsvarende blev et forløb gennemført på Metropol i efteråret hvor vi også deltog. Men det der beskrives her, er forløbet på Blaagaard-KDAS.

nerne, men det særlige i dette tilfælde var at deltagere udefra var med til afviklingen, og at lektionen efterfølgende debatteredes ud fra en foreliggende plan, og hvilke tegn man så på elevernes læring set i perspektiv fra planen. Normalt plejer alle i praktikgruppen at gå rundt og hjælpe når eleverne arbejder, men i dette tilfælde var en af de lærerstuderende underviser mens de øvrige var observatører.

Det kan diskuteres om det giver mening at bruge lektionsstudier i forbindelse med praktikundervisning. Det bliver en kunstig situation i forhold til almindelig undervisning når der er 2-6 fremmede personer til stede. Det kan ikke undgå at påvirke eleverne og de lærerstuderende. Situationen bliver derfor ikke dagligdags, og det er jo den almindelige skolehverdag de studerende skal møde i praktikken. Netop dette afholdt også på forhånd nogle studerende fra at ville deltage. Der er dog ikke tvivl om at de grupper der valgte at deltage, alle har været meget glade for forløbet og har udtrykt at de har lært meget.

De studerende har efterfølgende kommenteret lektionsstudieforløbet i forbindelse med samtaler og udarbejdelse af praktikrapporter. En studerende har fortalt at gruppen efter lektionsstudiet fik mere fokus på hvad eleverne skulle lære af undervisningen. Som en del af praktikforberedelsen har vi ellers på holdet arbejdet med målsætning for undervisning og i den forbindelse lagt vægt på at det først og fremmest er vigtigt at have fokus på hvad eleverne skal lære, og ikke hvilke aktiviteter de skal udføre, jf. EVA's rapport *Fælles Mål i folkeskolen*. Det var den nævnte studerende selv bevidst om. Alligevel var det som om det først rigtigt gik op for hende i forbindelse med debatten efter lektionen. Var det fordi det var en person udefra som nu sagde det, eller var det fordi det var knyttet til en praktisk undervisningssituation?

Levi Estiban Elipane, som har studeret lektionsstudier i forbindelse med læreruddannelse i Japan, understreger at den efterfølgende debat om undervisningen kan give den studerende en stærk mulighed for under vejledning at få forbundet teori og praksis.²

En anden studerende skriver i sin praktikrapport:

“Forløbet omkring lektionsstudiet har været utrolig lærerigt, både hvad angår de overvejelser, vi har gjort os i forbindelse med planlægningen, ved den faktiske gennemførelse af undervisningen, og ved den efterfølgende diskussion og evaluering i lektionsstudiegruppen. Det er en proces, man som lærer jævnligt burde “udsætte” sig selv for, både for at blive klogere på sig selv som lærer og på selve undervisningen.”

Denne studerende fremhæver de tre faser: planlægning, gennemførelse og evaluering. Disse faser styrkes af den detaljerede lektionsplan som ligger til grund for lektionsstudiet. Som Arne Mogensen skriver (s. 16), udgør planen en støtte for alle tre dele.

2 Elipane (2011) og Elipane (2012).

Den studerendes gruppe havde netop en meget gennemarbejdet plan for forløbet som de efterfølgende arbejdede videre med. De havde i en skabelon udarbejdet en detaljeret plan for undervisningen og evalueringstegn. De havde sat sig for at eleverne i en femteklasse induktivt skulle nå frem til formlen for arealet af en retvinklet trekant. På forhånd var klassen bekendt med formlen for arealet af et rektangel og vidste hvad en retvinklet trekant var. På det grundlag skulle eleverne to og to med brug af sømbræt og prikpapir finde frem til formlen.

Klassen var ikke vant til at arbejde undersøgende og eksperimenterende. Det var derfor spændende hvordan det ville gå. Netop den dag var vi 9 observatører så det var ikke en almindelig undervisningssituation for klassen. Alligevel lykkedes det for næsten alle makkerpar at finde frem til en formel. I den efterfølgende debat udtrykte praktiklæreren at hun havde set to af eleverne være frustrerede "på den gode måde". De havde spurgt hinanden "*Jamen hvordan kan det være ...*" og kort derefter udbrudt "*Nåh, jo ...*". I det hele taget nåede vi rundt om rigtigt meget i den efterfølgende debat: om elevernes makkerarbejde havde været ligeværdigt, om det var et trykt klasserum, om de geometriske begrebs figurale aspekt og meget andet.

På baggrund af debatten planlagde gruppen det videre forløb for klassen hvor de ville sikre sig at eleverne også forstod hvorfor det var praktisk med en formel for beregning af arealet af en retvinklet trekant. De var blevet inspireret af debatten efter lektionen.

Vi kan pege på følgende forhold der har medvirket til at lektionsstudierne har fungeret godt i forbindelse med praktikken. Det er betydningsfuldt at ressourcepersoner udefra deltager. Det har påvirket den arbejdsindsats der er lagt i planlægningen af lektionen. Desuden har det i høj grad kvalificeret debatten. Det har været interessant med de meget forskellige input fra forskellige personer fra forskellige steder.

Den stramme form som lektionsstudierne lægger op til, har også stor indflydelse. Set i forhold til de trepartssamtaler der er almindelige i praktikken, har der været større fokus på planlægning og elevernes læring frem for de mere almindelige læreropgaver, som eksempelvis hvordan de lærerstuderende agerer over for klassen eller ved tavlen.

Sidst, men ikke mindst er de lærerstuderende blevet introduceret til en metode til faglig kollegial sparring som de har mulighed for senere at bruge i deres fremtidige virke som lærere.

Men det er selvfølgelig dyrt når ekstra personer skal deltage i praktikforløbene i forbindelse med observation og debat. Det var en særbevilling der gav os muligheden for at inddrage lektionsstudier i praktikken. Men det er tydeligt at det har givet noget ekstra til alle deltagere. Vi undervisere på læreruddannelsen er også hver gang blevet klogere på undervisning og læring af at deltage.

Referencer

- Danmarks Evalueringsinstitut. (2012). *Fælles Mål i folkeskolen. En undersøgelse af lærernes brug af Fælles Mål*. <http://www.eva.dk/projekter/2012/laereres-brug-af-faelles-mal/projektprodukter/faelles-mal-i-folkeskolen> (høstet 10. april 2013)
- Elipane, L.E. (2012). *Explicating Change in Pre-Service Mathematics Teachers Education Using the Elements of Lesson Study*. University of Copenhagen.
- Elipane, L.E. (2011). *Incorporating Lesson Study in Pre-Service Mathematics Teacher Education*. Tokyo Gakugei University United Graduate School.
- Schou, J. et al. (2009). *Matematik for læreruddannelsen. Omega*. Forlaget Samfundslitteratur.
- Winsløw, C. (2012). *En kort guide til lektionsstudie-processen mshp lærerstuderende i ASTE projektet*, privat notat